

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

ONZE TAAL-RECHTEN

EN

ONZE TAAL-STRIJD.

— DOOR —

HERMAN VAN BROEKHUIZEN,
V.D.M.,

Voorz. "Afr.-Holl. Taalvereniging."

(Eerste Vlugschrift door de "Taalvereniging"
overeenkomstig Art. 4 (1) a. van hare
Statuten uitgegeven. Afzonderlijke
Eksemplaren hiervan zijn bij de
Sekretaris, bus 295, Pretoria, ver-
krijgbaar tegen zes dubbeltjes ieder.)

— VOLKSTEM-DRUKKERIJ —
1908

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

ONZE TAAL-RECHTEN

EN

ONZE TAAL-STRIJD.

— DOOR —

**HERMAN VAN BROEKHUIZEN,
V.D.M.,**

Voorz. "Afr.-Holl. Taalvereniging."

(Eerste Vlugschrift door de "Taalvereniging"
overeenkomstig Art. 4 (1) a. van hare
Statuten uitgegeven. Afzonderlijke
Eksemplaren hiervan zijn bij de
Sekretaris, bus 295, Pretoria, ver-
krijgbaar tegen zes dubbeltjes ieder.)

—
"VOLKSTEM—DRUKKERIJ"
1908.

ONTSTAAN.

Het ontstaan van enig lichaam of veréniging, is meestal te wijten aan 'n samenloop van omstandigheden, of ook wel aan de nood of de druk der tijden. Vooral in óns land, na de pijnlike geboorte-weeën van 'n bloedige oorlog, waarin zoveel dat ons lief en dierbaar was, met wrede hand ons werd ontruk, wordt de liefde tot onze dierbare Moedertaal—het éne kleinood dat ons uit zoveel is overgebleven—al vuriger en sterker.

Is 't niet natuurlijk dat, wanneer men veel had en nu slechts weinig heeft, dit weinige ons onmisbaar wordt, naast de godsdienst onzer vaders: onze Taal, de zuiverheid onzer Geschiedenis?

Onder benauwde brens-weeën werd ons Volk in deze zuidhoek van ons Zuid Afrika geboren, door 'n scheppingsdaad van God, als 't ware, door geen toeval of samenloop van omstandigheden. God zelf schiep ons Volk, en met die scheppings-daad, gaf hij ook ons ónze Taal, ónze éigen Taal! Voor ons is die taal de wondervolle weergave van alle scheppings-stem, waarvan ten Kate zo schoon heeft gezongen:

“Hoe luistert, opgetogen de Paradijshof, hoe verstomt de nachtegaal,
Bij de eerste klanken van dié wondervolle taal!

Waar ál de stemmen van de Schepping zich in meng'len:

't Rits'len van 'n blad, en 't hallel-lied der eng'len.”

Wonderschoon en lieflik zoet is ons de Moedertaal. Waarom? Omdat onze Moeder 't eerst tot ons in dié taal sprak! Omdat zij is de Taal van onze Godsdienst, van onze Kerk, van onze nasionale Zangen. In dié taal hoorden we 't eerst vertellen van de heldendaden van Neerland's Geuzen en Frankrijk's Hugenoten; van Van Riebeeck's eerste gebed op de wilde Afrikaanse kust. In dié taal, ónze Moedertaal, hoorden we 't eerst van Slachtersnek, van de Grote Trek met ál zijn verdriet en roem, van Blauwkrans en Bloedrivier, van Dingaan's dwingelandij en de helden-daden van Dingaansdag; van Piet Retief, de wakkere patriot, en de vrome Charl Cilliers, van Andries Pretorius en Hermanus Potgieter en Dirk Uys, hoe ze met de Bijbel in de ene hand en het wapen in de andere streken, om het land waarin we wonen aan de barbaar te ontworstelen en te beschaven.

Dierbaar is ons die taal wijl zij ons van de Vrijheids-oorlog der vaders verhaalt, van Paul Kruger, Piet Joubert, Koos Smit, en de eerste reeks van waardige zonen van 'n waardig voorgeslacht; van President Steyn, Louis Botha, Christiaan de Wet, Koos de la Rey, Danie Theron, en zovele anderen van 'n latere reeks, die even waardiglik de voetstappen der voor-vaders drukten, en wier gedachtenis en daden ons dierbaar

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

In onze Moedertaal hoorden we van hen spreken, en hoorden we hen spreken.

Met eerbied gewaagt de ganse wereld van de Boer, van de Afrikaner. Geen huis in het verre Amerika, of dáár kent men die namen; geen dorp in het beschaafde Europa of de Afrikaner-naam wordt er ge-eerd en gerespekteerd. Om de wille niet alleen van wat deze mannen voor hun volk en hun Nasionaliteit hebben gedaan, maar ook om hunne betékenis voor de ganse Mensheid.

En zullen wij ons de Taal schamen, die deze helden liefhadden en spraken? De taal, voor het goed recht waarvan ze 'n eeuw lang streden, en die zó nauw samen hangt met het volks-bestaan? Zullen wij dan nu gedogen dat aan die Moedertaal afbreuk of onrecht gedaan, en zodoende in gevaar gebracht wordt het nasionaal voortbestaan?

Nimmer en nooit! Wij zullen handhaven! Helpe ons daartoe de God onzer vaderen!

Geen recht-geaarde zoon van ons Volk zal ooit zo'n lafaard en misgewas zich betonen als zich de Taal dier waardige voorzaten te schamen. Neen, zich niet alleen nooit ervoor schamen, maar haar spreken en helpen handhaven en hooghouden, óveral en in álle omstandigheden van zijn leven. En zorgdragen dat onze kinderen—de toekomst van ons Volk, de hoop van 't Vaderland—die taal zullen kennen, liefhebben, respektéren en beoefenen, evengoed als hun Godsdiens en hun Geschiedenis.

En als er gevaar bestaat, dat aan die taal onrecht geschied, dan is het de plicht van elke recht-geaarde Afrikaner om wakker te worden en elkander toe te roepen: Waak!

En terwijl dat gevaar zeer zéker bestaat, dáárom is de "Afrikaans-Hollandse Taalvereniging" tot stand gekomen. Gevoelende dat wij ontrouw zouden zijn aan onze roeping als zonen van ons Volk en als voorstanders van onze taal, die het waarachtig heil voor ons Volk zoeken.

Wie dit gevaar niet inzielt, moet óf steke-blind zijn, óf niet willen zien wat er plaats vindt onder onze ogen.

Zijn er onder ons Volk degene die ons optreden laken, wij vertrouwen dat, als zij verstaan 't doel dat wij beogen, zij daarvan niet alleen zullen terugkeren, maar ons met raad en daad zullen steunen in ons optreden.—Of zij moeten met ons mannen als prof. de Vos, prof. Morrees, dr. Viljoen en zovele ándere veroordélen..... Maar dát zullen wij nooit geloven, en dáárom roepen we elke goede Afrikaner in Transvaal van harte toe: "Broeder help ons, steun ons, sterk ons, door bij ons aan te sluiten."

In hare laatste Sinode werd nog, in 't rapport van de Waakzaamheids Kommissie van de Ned. Ger. Kerk (K.K.) het volgende ter tafel gelegd: Sprekende over pogingen die aangewend worden om rechtmatige grieven, met betrekking tot de Hollandse Taal uit de weg te ruimen, werd verklaard dat "zulke pogingen stelselmatig door de leden onzer Kerk dienen te worden ondersteund, en wij niet mogen rusten vóordat de Taal van ons Volk bij de eksamina van de civiele dienst en voor onderwijzers, bij de

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

inspeksie van scholen en bij het onderwijs haar rechtmatige plaats verkregen heeft."—Dit werd ondertekend door professoren J. T. Marais en de Vos, en predikanten Botha, Joubert, van Heerden, Pienaar en Marchand.

DOEL.

In de Kaapkolonie heeft de Hollandse Taal nog niet hare rechten verkregen, bij vérré na niet; en niet minder is dit 't geval in Transvaal. Wij mogen, wij kunnen niet en wij zullen niet rusten vóórdat het zóver is, dat geen ambtenaar of onderwijzer aangesteld wordt tenzij hij de beide talen volkomen machtig is, of liever dat hij ook het Hollands degelijk kent, want voor 't Engels en de rechten van dié taal, zullen de hoofd-ambtenaren en de Direkteur van Onderwijs wel zorg dragen.

Voor al onderwijzers en onderwijzeressen kunnen wij onmogelijk toelaten aangesteld te worden, wanneer ze óf onze taal in 't geheel niet kennen, óf haar kennen als papegaaien, die haar moeten onderwijzen zonder 't zelf te verstaan. En wij verlangen dat die onderwijzers(essen) bij voorkeur zonen en dochteren van ons eigen Volk moeten zijn, want zij verstaan ons Volk, hebben ons Volk lief, en wij hebben ook lief zijn Godsdiens, zeden en gewoonten.

Uit de recente briefwisseling in de "Volkstem" schijnt 't óf er onder de weinige tegenstanders onzer veréniging enkelen zijn die denken dat de "Afrikaans-Hollandse Taalveréniging" van plan is onderwijzers uit Nederland in te voeren, ten koste van de Afrikaanse onderwijzer. De omstandigheden waaronder de veréniging optrad, noch hare statuten rechtvaardigen zodanige gedachte. Het kan, zal en mag niet gebeuren! "Afrika voor de Afrikaner", de leus waaronder dezen schreven, is ook ónze leuze. De Afrikaner heeft het eerste recht op te treden als onderwijzer(es) van onze kinderen. Hier geboren, groot geworden, geworteld in onze bodem, heeft hij 'n eerste aanspraak op dat voorrecht, dat hem door geen recht-gearde volksman ooit ontzegd zal worden. Waar men te kiezen heeft tussen hem en een die van elders komt, móet hij gekozen. Dat spreekt als 'n boek. Wie hem dat recht weigert, kan geen oprechte liefde tot ons Volk hebben.

Er is echter 'n voorwaarde. Onze kinderen moeten hun taal leren kennen, en dóór de kennis liefde ervoor ingeboezemd worden. En die voorwaarde is derhalve heel natuurlik dat hij de Moedertaal, die hij aan onze kinderen onderwijzen moet, zal kénnen en liefhebben! En van die kennis en liefde moet hij ons het bewijs leveren. Kan hij dit niet, dan heeft hij alles in 't werk te stellen om zich daartoe voor te bereiden. Van zijn pogen zal 't afhangen.

Wij eisen dat op onze Normalscholen en op onze Jongens- en Meisjes Hoge scholen,—die de bakermat van onze toekomstige onderwijzers en onderwijzeressen zijn—Hollands tot z'n recht zal komen. Wij vragen geen gunsten, wij eisen ons goed recht, zoals Art. 3 van de Veréniging

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

Statuten zegt. Want het aantal dergenen die onze Taal spreken, bedraagt twee-derden van de blanke bevolking van ons land, en de rechten van die twee-derden móeten door de minderheid gerespekteerd, erkend en toegestaan worden.

Onze tegenstanders maken van onze rechtmatige en billike eisen altijd 'n politieke kwessie. Het taal-recht van 'n volk is echter geen politiek, het is 'n onschendbaar heilig Recht. En zij die ons dat recht willen onthouden, zijn onze nasionale vijanden, zij minachten daardoor ons volk, en wij móeten en zullen hen bestrijden.

Wat vond er plaats te Quebec, bij die grote feest-viering aldaar? De Prins van Wallis ontving van de Burgemeester 'n Adres in de Franse taal opgesteld en voorgedragen, en beantwoordde dat Adres in 't Frans. Van 'n Franse Kanadees kunt ge geen Engelsman maken; evenmin maakt ge van 'n Hollandse Afrikaner 'n Engelsman. En de Engelse taal kan, zal en mag nooit de plaats van onze moedertaal innemen.

Dat de Engelsmen hun taal lief hebben, verstaan we, respektéren we, nemen we aan als iets helemaal natuurliks; maar we eisen daarentegen dat zij tegenover óns evenzo zullen handelen. Voortdurend spreekt men van "gelijke rechten"; maar zodra we daarom vragen op taal-gebied, dan is dit dislojaal, of zelfs verraad!

OPTREDEN.

Als Burgers van ons land eisen we niettemin ons goed recht: volkomen gelijke rechten op elk gebied. En wil men ons daarvan beroven, zoals dezer dagen nog, op de Universiteits Konferensie te Kaapstad, dan beschouwen we dit als 'n daad van vijandschap, als onrechtvaardig en oneerlik. Met alle macht zullen we ons dáartegen verzetten, en blijven verzetten, totdat ons recht geschied.—Recht eisen we; we vragen geen gunsten.

Oneerlik, onrechtvaardig is 't de taal van de meerderheid van het Volk te negéren, opzij te dringen, en de taal van de minderheid hare rechten te geven, ons dié te willen opdringen als ónze Taal. Dat is dwang, onduidbare dwang; en dan op de klacht en strijd der meerderheid niets anders te zeggen dan: "'t Zijn maar éne jonge heethoofden"! "'t Is om verdeeldheid te brengen". "'t Is om onze Voormannen in moeilijkheid te brengen". Tegenstand van dié aard is onbillik, onmanlik; en wij werpen deze insinuasies van ons met minachting.

Hier is 't recht, dit: dat wij onze kinderen geleerd krijgen in ónze moedertaal, de taal die óns dierbaar is, en die we, terwille van ons volksbestaan, kerk, godsdienst, zeden en tradisie, niet mogen laten verdringen door 'n ander. En de Staat is verplicht dit ons recht, te erkennen; de Staat mág niet meedoen aan de verkorting van ons goed recht, is verplicht onze behoefte te erkennen en daarin te voorzien. Er is geen andere weg.

Geen verstandige Hollands-Afrikaanse ouder mag zeggen: 't raakt mij niet! Op u, ouders, rust de aller-duurste verplichting om 't nasionaal

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

Hollands-Afrikaans onderwijs ter harte te nemen; en dáarom vragen we u om u aan te sluiten bij onze Veréniging. Gij behoort bij de strijdende partij te staan, elke Transvaler, nee, elke Hollandse Afrikaner hoort erbij, en zeker neemt ook gij met blijdschap waar, dat de onverschillige verdooving van ons Volk al meer en meer ophoudt, om plaats te maken voor 'n verstandige belangstelling in de nasionale taal-zaak. Met tevredenheid zult gij opgemerkt hebben dat, dank zij de strijd onzer stamgenoten bezuiden Grootrivier, onze taal aldaar gelijke rechten heeft erlangd in het hooggerechtshof, en dat de Engelse diensten in de grote Kerk te Kaapstad afgeschaft zijn. Met evenveel tevredenheid zult gij waargenomen hebben hoe Generaal Hertzog in de Vrijstaat een onderwijs-wet ontwierp, die bilijke rechten aan de Hollandse taal in 't vooruitzicht stelt.

Hoe verblijdend dit een en ander echter ook zijn moge, het heeft ook dáar niet ontbroken aan gevoelige tegen-slagen. Dank zij de handelwijze van één der Engelse mede-burgers in het Vrijstaatse Hogerhuis, werd de Hertzog Onderwijs-wet op 't laatste ogenblik weer zodanig gewijzigd, dat de Hollandse taal niet in aanmerking komt bij de bevordering van de leerling op school, behalve nog verschillende andere wijzigingen te ondergaan, ten nadéle van wat verstaan moet worden onder het begrip "gelijke rechten". In de Kaapkolonie heeft men eveneens 'n gevoelige terug-slag moeten verduren. Uit de pers weet gij hoe onze mede-standers daar het recht hebben op alle scholen en in alle standaarden het Hollands als voer-taal te doen gelden. Gij weet ook, helaas, hoe er het eksamen-zowel als inspeksie-stelsel in de weg staan aan uitoefening van dit recht, en hoe het tegenwoordig Afrikaner ministérie voorstelde het Hollands niet boven standaard III als medium van onderwijs te bezigen. Het wets-ontwerp waarin dit gedaan werd, verwees men naar 'n bizondere Volks-raads-kommissie, en deze stelde voor de Moedertaal, het Hollands niet boven standaard II als algemene voertaal te doen gelden! En verder dat alleen kennis van de Engelse taal 't recht op bevordering van de leerling zou geven. Dank zij het tijdig optreden van mannen als prof. Moorrees, ds G. Malan (sekretaris van de "Z. Afr. Taalbond"), de redakteurs van "Ons Land" en de "Goedehoop", heeft men verkregen dat, voor 't tegenwoordige, de taal-toestand zal blijven zoals ze is. Voor 'n jaar heeft men de strijd opgeschort!

Arme Kaapkolonie; we hoopten toch zoveel!

TOEKOMST.

De strijd voor erkenning van de Hollandse taal is algemeen; ze duurt steeds voort. Maar ze is de strijd van de ganse Hollands-sprekende bevolking van ons Zuid Afrika, en de uiteindelijke zege is gewis. Het is 'n nasionale strijd. Met vol vertrouwen treden we de toekomst tegemoet, als we schouder aan schouder staan, en manmoedig blijven strijden voor ons goed recht.

Hebt gij uw Kerk lief? Zijt gij trots op de Geschiedenis van uw

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

Volk? Zijn de zeden en de gewoonten van uw Volk u dierbaar? Dán, nogmaals: strijd voor uw Taal! Kom op voor hare rechten! Rust niet vóórdat gij ziet dat dat kostbaar kleinood de éreplaats heeft ingenomen die 't toekomt.

Zijn we dan bang, dat de Hollandse taal en daarbij ingesloten het Afrikaans te gronde zal gaan? Neen in 't geheel niet! "We staan", gelijk prof. Oosterzee eenmaal zei van de Evangeliese Alliansie, "we staan niet op 'n kerkhof, maar op 'n slagveld!" De strijd die wij strijden, is niet tevergeefs, nee de overwinning is zeker.

Maar dán ook niet geslapen! Elkeen gordde zich manmoedig aan tot de strijd! We voelen dankbaar voor wat mannen als proffessoren de Vos en Moorrees, dr. Brill, di. Marquard, Kestell en Postma, de heer Rabie, ds. Bosman, prof. Cachet, "Onze Jan", Cillie, Minister Malan, dr. Viljoen, ds. Louw en vele anderen gedaan hebben en nog doen. Maar, terwijl men in de Kaapkolonie stelselmatig agiteert, zullen wij in de Transvaal stilzitten? Neen, wij mogen, durven, kunnen niet! vele anderen gedaan hebben en nog doen. Maar, terwijl men in de Kaapkolonie stelselmatig agiteert, zullen wij in de Transvaal stilzitten? Neen, wij mogen, durven, kunnen niet!

Ieder die de naam van Hollandse Afrikaner draagt, weet en voelt dat de toestand in ons land, betreffende onze taal, betreurenswaardig is, en er zijn dan ook klagers in overvloed! Maar om nu prakties te zijn, feiten te noemen.

ONZE ONDERWIJZERS.

Neem onze Normalschool te Pretoria, de kweekplaats onzer onderwijzers; hoe is 't dáar met 't Hollands gesteld? Zie hier de feiten. We halen aan uit de officiële stukken dezer instelling, betreffende de vereisten van het onderwijzers eerste- en tweede-klas eksamen:

"Regulation Teachers Certificates; the Examination consists of two parts:—

1. Professional.
2. General.

Candidates who have passed the Matriculation Examination of the University of the Cape of Good Hope, need not take part 2.

PART 1.

Subject.						Points.	Time.
1. Reading	...	...	...	...	...	70	30
2. Recitation	...	...	...	...	...	30	12
3. Dictation	...	...	...	...	...	30	20
4. Eng. Comp.	...	...	...	...	...	70	30
5. Copy Setting and Writing	...	...	...	...	...	50	15
6. Drawing	...	...	...	...	...	100	—

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

7.	Theory of Teaching	...	...	...	...	200	80
8.	Practical Teaching	...	...	...	...	200	80
9.	Vocal Music—						
	Practical Test	...	...	...	...	60	—
	Theory	...	...	...	...	40	—
10.	Needlework (for Women)	...	...	...	...	100	40
						950	

PART 2.

1.	English	...	..	...	...	200	60
2.	Dutch	...	...	...	...	200	—
3.	Arithmetic	...	...	...	...	100	25
4.	Algebra	...	..	...	...	100	—
5.	Geometry	...	...	...	...	100	—
6.	Geography	..	...	...	...	100	20
7.	History	...	...	...	...	100	—
8.	Botany	..	...	...	..	150	—

1050

Kommentaar is overbodig!

Slechts dit: voor 't maken van het Kaapse matrikulatie examen kan men kiezen, om in plaats van Hollands te nemen: Duits, Frans of enige andere taal.—Bijgevolg kan men (zie bovenstaande syllabus), het derde-klas onderwijzers certificaat van de Transvaalse Normaalschool krijgen om als onderwijzer uit te gaan, zonder ooit Hollands geleerd te hebben!

Fraaie onderwijzers(essen), deze, om uit te gaan naar onze buitenscholen, en dan onze Afrikaanse kinderen Hollands te leren! Engels móet geleerd, Hollands komt van zelf! Dat deze ellendige drogreden tans nog de leuze moet zijn waarnaar ons verlicht Onderwijs Departement handelt! Het is haast ongelooflik, doch dáar heeft men de feiten. Voor de juistheid van deze vereisten bij 't examen staan we borg.

"Part 2", nu ja, dáar kan men ook wel Hollands nemen, als men lust heeft! Maar voor de student die het neemt worden de merken niet geteld, om hem hoger in het examen te plaatsen. Druipen in 't Hollands is onmogelijk, er is geen minimum!

Het heil van onze derde klas buitenscholen hangt af van deze Normaalschool. Arme kinderen, arme ouders, betreurenswaardige toestand!

Als er geen liefde bij de onderwijzer-leerling zelf is, voor de Taal van zijn Volk, zal deze Normaalschool zorgdragen dat die liefde daar nooit geboren of aangewakkerd wordt, dat is zeker.

En, helaas! bij deze grievend ellendige toestand van zaken is 't nog niet gebleven. Niet alleen worden er te Pretoria onderwijzers gekweekt voor ons lager onderwijs, aan wier bekwaamheid om de taal van tweederden der blanke inwoners van dit land te onderwijzen, geen eisen gesteld zijn, maar men gaat nu ook onderwijzers kweken te..... Johannesburg.

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

burg! Naast de voor ons Hollands-sprekende Afrikaners zo onbevredigende kweek-school te Pretoria, zal de Staat met begin Januari a.s. ook te Johannesburg 'n dergelijke kweekschool openen. En aangezien aan dié inrichting geen kostschool verbonden zal zijn, spreekt 't vanzelf dat de onderwijs-krachten die dáaruit zullen voortkomen, uit de onmiddellike omgeving getrokken zullen worden.

Wat nu iedereen, die erover nadenkt, treffen moet, is de vraag: indien de Staat, ten einde het taal-gevoel onzer Engelse medeburgers te bevredigen, aan hen in eigen omgeving 'n volstrekt eigen kweek-school voor onderwijzers geeft, waarom kan de Staat dan niet, ter bevrediging van 't taal-gevoel van de meerderheid der inwoners in de reeds te Pretoria bestaande algemene kweek-school, tegemoetkoming verlenen aan de billike begeerten dier inwoners? Waarom moet dan, ook nog op dié school, onrecht gepleegd worden tegen de Hollandse taal? Weliswaar zal er ook te Heidelberg 'n kleinere kweek-school ontstaan; doch aan de Hollandskundigheid der aldaar gekweekte onderwijzers zullen natuurlijk geen ándere of meer bevredigende eisen gesteld worden dan tans te Pretoria geschiedt.

Genoeg echter omtrent de Normaalschool; welk heil de Afrikaner bevolking van ons land van zulk 'n schreiend onrecht kan verwachten, voelt elkeen.

ONZE HOGESCHOLEN.

En nu onze Hogere Scholen, met uitzondering van de "Eendracht" (Pretoria), "Volks-" (Heidelberg), en "Uitkomst"-school (Ermelo).

Neem de Hoge Scholen te Pretoria. In elk ervan is er slechts één onderwijzer of onderwijzeres die Hollands verstaat en onderwijzen kan. Welke is de geest die er in deze scholen gekweekt wordt? In de kosthuizen wordt de Bijbel in het Engels gelezen, niets dan Engelse "hymns" worden er gezongen, en in 't Engels gebeden. En daar zijn in één dezer inrichtingen 'n 30-tal kost-leerlingen, kinderen van ons Volk; zullen zij, als zij er uitkomen, liefde voor onze Kerk, onze Psalmen en Gezangen hebben? Zullen ze iets gevoelen voor "the Taal" waarop er gesmaald wordt?—"Celijke rechten", ja, 'n hersenschim, 'n akelige spotternij, dáár blijft het bij!

En moeten wij nu zwijgen, nu dát zuurdesem langzaam maar zeker in ál de scholen van ons land begint door te dringen?

Ons volk is, helaas, maar al te lijdelijk in deze zaak, ziet dikwils 't gevaar niet onder de ogen, sluimert langzaam in. Er zijn zelfs dezulken die 't mooi vinden dat hunne kinderen bij voorkeur Engels spreken, Engelse "hymns" zingen, verengelst worden. Zij zullen wakker schrikken als zij horen: "Vader uw Kerk is ouderwets, ik wil liever naar de Engelse Kerk gaan! "I prefer to speak English. Het is nu eenmaal de taal der mode."—Langzaam maar stelselmatig wordt zó de liefde tot Volk en Taal, Kerk en Geschiedenis uitgewist. Laten we oppassen dat, wanneer we ontwaken, dat ontzettend woord ons niet tegen klinkt: TE LAAT!

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

ONZE PLICHT.

Ons onderwijs is niet rasionaal, onze mensen stellen niet genoeg belang in deze zaak. Men laat 't onderwijs te graag aan de meester over. Hij is er voor aangesteld, goed en recht, maar de ouders zijn er om de onderwijzer aan te stellen. Gij, ouders, moogt geen meester over uwe kinderen gedogen, die uw taal niet kent, liefheeft, respekteert. Gij moogt niet toelaten dat iemand zijn afdruk stempelt op 't jong-ontvanke-lik gemoed van uw kind, die geen hart heeft voor uw volk, zijn geschiedenis, en zijn godsdienst. En toch werkt ge dikwils willens en wetens mede om meesters voor uwe kinderen aan te stellen, die niet alleen geen liefde of eerbied hebben voor deze zaken, die u dierbaar zijn, maar die ze minachten, die uw taal haten en haar gestadig door uw eigen vlees en bloed ondermijnen.

Het is de dure plicht van elke ware Afrikaner de zaak van het Onderwijs tot het zijne te maken, wil hij van al zijn verplichtingen als huisvader, en nazaat van 'n heldhaftig, waardig voorgeslacht, voldoen. Leer het kind van zijn jeugd af, om zijn moedertaal lief te hebben en te éren en gij leert hem zelfrespekt; leer hem zijn godsdienst en zijn geschiedenis in dié taal, en wij werken niet te vergeefs.

Het is onze taak met alle macht en kracht te arbeiden tegen die ontzenuwende stroom van verengelsing, die de Transvaal bedreigt. De Transvaler, de Afrikaner is niet heerszuchtig, maar dit neemt niet weg, dat we ons recht eisen. En voor dat recht, is 't dat wij als Veréniging strijden, en waarom we verlangen dat allen die het wel menen met ons Volk en Taal, zich bij ons aan zullen sluiten, totdat we verkregen hebben dát wat ons rechtmatig toekomt. Wil men ons dat niet geven, dan zullen wij aanhouden met agitèren, gelovende aan het Afrikaanse spreekwoord: "Aanhouder wint."—"Geeft mij 'n kind tot zijn zevende jaar toe", zeide eens 'n Roomse priester, "en het is voorgoed 't mijne"; en hij sprak de waarheid die door de ervaring van álle éwen gestaafd is. De eerste goede of kwade indrukken die op 't gemoed van 't kind gemaakt worden, blijven er onuitwisbaar.

En wij zouden nu moeten toelaten dat op de kindergarten, zoals 't bij ons gaat, de godsdienst en de eerste spelen in de Engelse taal gegeven worden, door hen die noch onze taal, noch onze godsdienst, noch ook ons volk liefhebben! Nooit! Maar hoe gewichtig, hoe uiterst belangrijk dus de zorg voor de opvoeding, en hoe noodzakelijk dat van af 't eerste begin ervan tot de hoogste standaard toe, de liefde, de eerbied voor de taal ingelegd en opgekweekt worde!

WAT WE WILLEN.

Wat verlangt nu de Afrikaanse-Hollandse Taalveréniging?

1. Hartelike samenwerking met állen in Zuid Afrika, die zich dit doel voor ogen stellen, n.l.: de Hollandse Taal tot haar recht te doen komen.

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

"Eéndragt maakt Magt". Tenzij we ééndrachtig en beslist samenwerken, zal ons pogen ijdel zijn. Dáárom zoeken we samenwerking met de "Taalbond", "Taalveréniging", "Taalgenootskap" en alle andere lichamen of verénigingen in ons land, die zich ten doel stellen de bevordering onzer taal.

2. Dat bij al de Universiteitseksamens volmaakt gelijke rechten gegeven worden van de Hollandse Taal, zodat indien 'n kandidaat dit verkiest, hij er zijn antwoorden ook in het Hollands zal kunnen geven.

3. Dat de inrichting van 't Departement van Onderwijs verandert worde, geheel in dié voege dat zowel de Superintendent als de sekretaris en de klerken de Hollandse taal machtig zijn, zodat Hollandse brieven ook in 't Hollands beantwoord worden.

4. Dat de Normalschool zodanig ingericht worde, dat onderwijzers (essen) die dáaruit voortkomen, bevoegd zullen zijn—wat nu niet 't geval is—degelijk Hollands onderwijs te geven.

5. Dat aan onderwijzers(essen) die de beide talen volkomen machtig zijn, en derhalve ook hogere bevoegdheid bezitten dan de ééntaligen, ook hogere salarissen gegeven worden, en dat Afrikaner onderwijzers(essen) op dezelfde wijze behandeld worden als de ingevoerde.

6. Dat zo spoedig mogelijk Inspektors aangesteld worden die al de standaards in beide talen eksaminéren kunnen.

7. Dat geen ambtenaren in de buitendistrikten aangesteld worden dan die beide talen machtig zijn.

8. Dat wij als onderwijzers onzer kinderen trachten moeten in de eerste plaats zonen en dochteren van ons eigen Volk te krijgen, in Transvaal, Vrijstaat en Kaapkolonie, onderwijzers die bekwaam zijn om onze taal aan onze kinderen te leren. Wij moeten alles in 't werk stellen ze te krijgen. Kunnen wij ze echter niet krijgen, en zijn er school-kommissies en ouders die dit wensen, dan laten wij Hollandskundige onderwijzers komen, van wáar dan ook.

9. Dat we inmiddels helpen steunen elke maatregel die aangewend wordt, zo spoedig mogelijk in Zuid Afrika te verkrijgen dié onderwijzers(essen) die naar onze mening aan onze eisen voldoen.

10. Dat onderwijzers(essen), die hier aangesteld worden voor onze staats-scholen, 'n aanvullings-eksamen zullen doen niet alleen in 't Engels, maar ook in het Hollands.

11. De billikheid en rechtvaardigheid ervan te bewijzen en erop aan te dringen dat de Hollandse taal ook in aanmerking genomen zal worden bij de bevordering van leerlingen naar hogere standaarden, wat tans niet gebeurt. Zolang kennis van de Engelse taal in aanmerking komt bij zodanige bevordering of overplaatsing naar hogere standaarden, zolang kunnen de Hollands-sprekende inwoners van ons land niet tevreden zijn dat hún taal van dat voorrecht ontstoken blijft.

12. Zonder ophouden bij onze Regering en Volksraadsleden aan te dringen op zodanige wetgeving en administrasie, waardoor de rechten van de Hollandse taal op de school en in de staatsdienst ge-eerbiedigd zullen

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

worden; door alle wettige en geoorloofde middelen te trachten onze grieven uit de weg te doen ruimen, en uiteindelijk inderdaad te verkrijgen wat ons tans nog maar in naam voorgehouden worden: "gelijke rechten".

HELPT ONS!

Deze eisen, deze doel-einden zijn wettig, billik, rechtvaardig. Ze verdienen o.i. de werkdadige ondersteuning en sympathie van iedere welgezinde, goede Afrikaner.

Daarom doen we 'n beroep op ons Volk om ons in het nastreven ervan te helpen. Behoorlijke behartiging van 'n algemeen nationaal belang als dit, vereist in de eerste plaats: organisasie, samenwerking van allen die hart en hoofd hebben voor dat belang. De "Afrikaans-Hollandse Taalveréniging" verschaft de band van zodanige organisasie.

Laten dus degenen van ons Volk, die het met ons eens zijn, zich bij ons aansluiten, en de veréniging sterk maken.

Laat er ééndracht zijn, zo zullen we macht hebben, om te verkrijgen wat ons ontbreekt.

Laat het Volk rekening houden met en belang stellen in de eisen die er gesteld worden voor het Hoger-onderwijs, en helpen aandringen op gelijke erkenning aldaar van onze Moedertaal.

Laat ons Publiek zich in zijn aanraking met regerings-departementen steeds van de Hollandse taal bedienen, en eisen om ook daarin bediend te worden.

Laten de ouders weigeren 'n onderwijzer aan te nemen die niet in staat is ook in het Hollands degelijk onderwijs te geven. Zo'n onderwijzer is niet instaat de wet uit te voeren, en door hem te weigeren, helpt men de wet handhaven. Laten ouders en schoolkommissies weigeren zich te laten afschepen met het ekskuus dat er geen Hollandskundige onderwijzers te krijgen zijn. Door zich in verbinding te stellen met de sekretaris van de "Afrikaans-Hollandse Taalveréniging" zal men altoos in staat zijn 'n Hollandskundige onderwijzer voor zijn kinderen te krijgen.

Laten ouders en schoolkommissies aandringen op handhaving van de rechten die de tegenwoordige wet hen geeft, en laten zij toezien dat die rechten gehandhaafd worden.

Laat het algemeen Publiek alle wettige en geoorloofde middelen in het werk stellen om ambtenaren te krijgen, die beide talen machtig zijn.

Laten ouders en schoolkommissie-leden zich overtuigen van de Hollandskundigheid der onderwijzers die zij aanstellen.

Laat het Hollands-sprekend publiek bij zijn volksraadsleden aandringen op zodanige verbetering van de bestaande toestand waardoor de grieven onder punten 10 en 11 hierboven genoemd, uit de weg geruimd zullen worden.

Laat men overal en altijd, tijdig en ontijdig aandringen op erkenning van ons billik en rechtvaardig recht: "gelijke rechten".

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

ONDER ONS.

We spraken daar van 't Openbaar-recht van onze Taal. Die taal kent echter ook 'n Privaat-recht.

Dat recht laat zich gelden in het huisgezin, in de samenleving, in de handel, het beroep, de veréniging, de vergadering, overal waar Hollands-sprekende Afrikaners bijmekaar komen. En dáár ligt 'n zeer ruim arbeidsveld voor alwie zijn taal liefheeft!

Zoekt men in het openbaar leven de rechten van 't Hollands te ondermijnen door de drogreden dat 't "Hollands vanzelf komt", of dat men de ándere taal nodig heeft om er de tegenstanders mee te bestrijden, hier doet men dit veelal onder de dekmantel der "beleefdheid". Laten we toch begrijpen dat 't 'n verkeerde soort van beleefdheid is, die erop uit is onze duurste belangen schade toe te brengen, en dat de beleefdheid die bij voortduring slechts van één kant komt, eindigt in belediging! Zelf-respekt is de eerste voorwaarde van beleefdheid, en door toe te laten dat anderen minachten, of zelf gering te achten wat ons zó dierbaar behoort te zijn, en wat zo'n ontwijfelbaar kenmerk is van de wellevendheid, als onze Moedertaal, dié betoont daardoor gebrek aan zelfrespekt.

Er zijn degenen die altoos gereed staan om te vloeken en te schelden op al wat Engels is, terwijl in hun familie-kring, in hunne gewoonten en manieren en in de opvoeding hunner kinderen, zij alles na-apen wat Engels is. Door dezulken wordt onze taal-zaak niet gebaat. En men beoort zich niet door hun flauw voorbeeld te laten weerhouden, van verstandige, praktische werkdadige bevordering van het gemeenschappelijk taal-belang, door woord zowel als daad. Arme, onnozele halzen, zij weten niet hoe verspot zij zich maken in het oog van alle weldenkenden.

"Moedertaal"! Hoevelen zijn er nog onder ons, voor wie dit woord zo weinig zegt. Voor hoevelen is ze slechts 'n ijdele klank. En toch, hoe ál-omvattend is de ware betekenis niet! Elders, waar er strijd gevoerd wordt, sedert onheugelijke tijden, voor 't behoud van de Moederspraak, heeft men geleerd dat "taal verloren álles verloren" is, dat "de taal gans het volk" is; ons eigen strijd heeft 't aanzijn geschonken aan 't gezegde dat "taal en volk één zijn". En deze twee zijn dan ook ten nauwste verbonden. Gaat onze taal tegronde, dan verdwijnt met haar ook onze nasionaliteit, dan houden we op 'n zelfstandige, aparte nasie te zijn, en worden verzwolgen door 'n andere nasie, wier taal we leren spreken. Onze taal is het voornaamste kenmerk van onze nasionaliteit. Waken we derhalve bij de taal van ons Volk! Roepen we onze voormannen toe, onze leiders op elk gebied, iedereen die 't recht en wel meent met ons Volk, gelijk van der Post dat deed:

"Slaapt 't Afrikaner Volk?
Ziet 't niet hoe volk op volk
aan 't zwerk tezamen pakken,
en steeds lager, lager zakken?
Hoort men 't loeien van d'orkaan?—
Moet dát Volk ten ondergaan!"

WIJ ZULLEN HANDHAVEN!

Laten we nooit vergeten dat de Afrikaner, de Hollands-sprekende Afrikaner, de aristokraat is van dit land, de land-adel van ons Z. Afrika. Hun herkomst kunnen ze vele ewen terug voeren naar de edelste geslachten van de oude wereld. Hun ouders en voor-ouders zijn de baanbrekers geweest, de Voortrekkers van ons Vaderland. Laten Afrikaners dit in acht nemen en tonen door hunne daden, door eerbied te hebben voor hun Taal en Volk en de zeden, tradisie, kerk en godsdienst van dat Volk.

Willen we ons dan met een en ander isoleren van de Engelsman en diens beschaving? Welneen! Wat ons goed en nuttig is, wat geen afbreuk doet aan het eigen goede en nuttige, dát nemen we van hem aan. We leren zijn taal. Maar we blijven Afrikaners, en 'n voorwaarde van het respect dat we hem aanbieden, is 'n wederkerig respect voor ons en de onze.

Als Afrikaners blijven we ons-zelfen gelijk. Onder de banier "Eendragt maakt Magt" gaan we voorwaarts, voorwaarts zoals elke andere Nasie, die zichzelf bewust is, steeds groter, sterker, édeler wordend, maar altoos voorwaarts, totdat de dag aanbreekt waarop onze arbeid samenvloeit met het pogen van hen die tans de grond bereiden voor 'n eigen Afrikaanse Taal, 'n jonge, frisse, levenskrachtige loot, uit de Nederlandse stam opschietend, edel en bekwaam om de beste vruchten af te werpen. Dat dié dag voor ons in aantocht is, achten we boven alle twijfel verheven. Op dié Toekomst sturen we aan: 'n Afrikaanse Taal, zo fraai en schoon en sterk, dat ze op elk gebied des levens, voor alle uitingen van onze geest, moedig het hoofd zal bieden aan welke andere ook en De Taal van ons Zuid Afrika zal worden.

Zó'n toekomst staren we hoop-vol tegemoet, terwijl voor het heden de zinspreuk van Oranje ook de leuze der "Taalvereniging" zij: "Je maintiendrai": "Ik zal handhaven", handhaven, d.i., wat we hebben, arbeiden voor wat ons toekomt.

PRETORIA, September 1908.

